

Матю Тули*, Willis Re

Willis

НОВИ СХЕМИ ЗА КАТАСТРОФИЧНИ

РИСКОВЕ НИКНАТ КАТО ГЪБИ

Пуловете трябва да се създават много внимателно, защото както могат да донесат огромни ползи, така биха могли да навредят на националния частен застрахователен пазар, ако са зле организирани и ако не се управляват добре.

ПРАВИТЕЛСТВЕНИ КАТАСТРОФИЧНИ СХЕМИ И ЕФЕКТЪТ ОТ ТЯХ

След създаването на Навозеландската земетръсна комисия (EQC) през 1945 г. все повече правителства се заемат да създадат подобни програми, които решават техните катастрофични отговорности. Властите по света винаги са знаели, че по политически и социални причини те са застрахователят от последна инстанция. През последните 60 години те създадоха пулове, които да формализират, минимизират и обикновено да приватизират техните отговорности за природните бедствия.

Основната причина, поради която правителствата организират катастрофични застрахователни програми, е намаляването на разходите в случай на бедствие. Когато са успешно реализирани, тези програми обикновено носят и допълнителни ползи, включително:

По-голямо проникване на застраховането в съответната страна, което се измерва като процент от БВП. Очевидно е, че всяко увеличаване на застрахователните продажби (както и чрез пул) ще разшири проникването на застрахователното покритие, но правителствените пулове освен това предизвикват и други застрахователни покупки, показва формулата на Swiss Re. Това е, защото в общия случай националните схеми са придружени с образване на обществото и увеличаване на обществената осъзнатост на рисковете, което стимулира купуването на допълнителни застрахователни полици.

Подобряване на строителните кодове и на управлението на риска. Това вероятно е най-важното преимущество на правителствените схеми, но то може да отнеме и най-много време, за да се прояви. Тъй като страните, които създават национални схеми, са уязвими за природни бедствия, мениджърите на пулове обикновено се опитват да намалят загубите от тях. Те могат да направят това, като лобират за въвеждането на по-строги строителни кодове или като предлагат стимули за държателите на полици (например намаляване на премията) при повишаване на качеството на строителството, или при модернизирани или подобряване на сградата. Тези мерки намаляват моделираната рискова експозиция и затова намаляват разходите за презастраховане, което подобрява жизнеспособността на националната програма; освен това те могат да помогнат дори за спасяване на живота на много хора.

Създаване или подобряване на капацитета за моделиране на катастрофи в страната. Едно от изискванията при пула е създаването на модел на рисковата му експозиция. Моделът може да бъде достъпен и за местните застрахователни компании, за да го прилагат при собствените си портфейли, като по този начин подобряват ефективността на

презастраховането, което те купуват.

Създаване на „вдъхновение“ за съседните страни. Организираните от правителствата национални схеми обикновено привличат общественото внимание с високото си качество и е възможно да индуцират други правителства да последват същия модел и да въведат свои национални схеми или поне да заострят вниманието им към възможностите за застраховане.

Макар да са много ползотворни, когато са точно конкретизирани и внедрени, подобни схеми могат да имат и неблагоприятни странични ефекти.

Всяка схема, участието в която е доброволно, е много вероятно да страда от анти избор, докато задължителните схеми се разглеждат като данък. Данъците са особено чувствителни политически в страните с нисък до среден доход или в страните, където рискът не е равномерно разпределен сред населението. Дори когато схемата е задължителна, ако отсъства ефективно налагане на тази задължителност от властите, проникването рядко надвишава 25%.

По подобен начин в страни с неравномерно разпределение на заплахите от бедствия (каквото е случаят с ураганите в САЩ) може да има сериозна неудовлетвореност при намаляване на цените, което не е съизмерено с риска. През ноември 2006 г. Съветът за

* Матю Тули е директор на управление в Willis Re в Лондон. Той е специалист по държавни пулове в Близкия изток и Азия. Статията е написана за сайта insurance.bg и ни бе любезно предоставена за публикация от колегите.

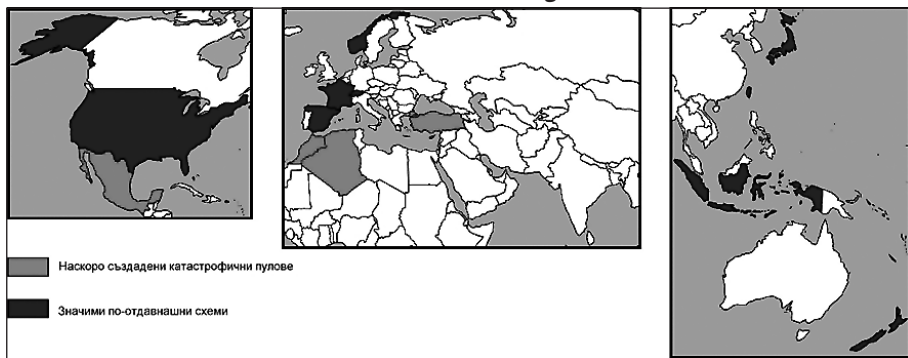
схеми, подчертавайки, че те са се превърнали от „застрахователи от последна инстанция в първостепенни застрахователи“.

Тази тенденция не само увеличава тежестите върху държавата в случай на бедствие, но освен това установява омагьосан кръг, в който частните застрахователи не могат да се конкурират с държавните схеми. Те се оттеглят от пазара и бремето върху публичните схеми се увеличава все повече.

СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ СХЕМИ - РАЗПРОСТРАНЕНИЕ ПО СВЕТА

От доста време съществуват значителни катастрофични схеми във Франция, Япония, Малайзия, Нова Зеландия, Норвегия, Испания, Швейцария, Тайван и САЩ, а също и няколко наскоро създадени или все още конструирани се пулове.

География на по-значимите нови и по-дълго съществуващи схеми за природни бедствия

НАЙ-НОВИ КАТАСТРОФИЧНИ ПУЛОВЕ

Алжир - създаден е след земетресението от 2003 г.; осигурява жилищно и индустриално/търговско покритие.

Мексико - създаден през 1996 г., той покрива природни бедствия и последващо разчистване.

Мароко - законодателните норми са пред приемане, скоро ще влезе в действие.

Румъния - законът ще бъде приет през 2008 г. и ще покрива щети от земетресения и наводнения.

Турция - създаден през 2000 г., пултът е спечелил няколко награди и е модел за всички пулове, по които се работи напоследък.

По-отдавнашни значими пулове има във Франция, Япония, Малайзия, Нова Зеландия, Норвегия, Испания, Швейцария, Тайван и САЩ.

жителност на застраховката и отношенията на държавата със схемата. Тези два проблема имат не само най-голям ефект върху големината и жизнеността на пула, но са и най-чувствителните, особено от политическа гледна точка.

1. Ако схемата не е задължителна, тогава тя рискува да привлече само гражданите,

които най-много се нуждаят от застрахователна защита, което от своя страна я оскъпява и създава омагьосан кръг на антиселекция.

В друга схема, когато схемата е задължителна и има предимствата да бъде „истинско“ застраховане (до-разпределя риска по-равномерно между държателите на полици), на нея много често се гледа като на данък, което може да стане политически проблематично.

2. Подобен е случаят, когато държавата подкрепи схемата с неограничена гаранция: тогава правителството не би свалило изцяло от себе си товара да бъде застраховател от последна инстанция. Дори в случай че рискът може да бъде приватизиран до известна степен, на държавата пак може да се наложи да плаща щетите над тази черта, както и за незастрахованите.

От друга страна, ако схемата не бъде подкрепена от държавата, тя евентуално би фалирала при голяма катастрофа и тогава правителството би имало небюджетирания отговорност да се погрижи за нуждаещите се държатели на полици, които вече ще са открили, че платените от тях премии не им осигуряват никаква защита.

В допълнение, ако в началото схемата е слабо гарантирана, тя би имала огромна експозиция при стартирането си, но малко средства за покриване на задълженията. Това прави формалната поне частична държавна подкрепа още по-критично необходима.

За съжаление такава ситуация е много често наблюдавана при новите схеми, тъй като те обикновено се създават веднага след бедствие, когато съществува най-голям обществен интерес и желание, но и когато правителствата са най-малко способни да осигурят достатъчно финансиране.

Графиката по-долу показва позициите на различните национални схеми, покриващи риска от земетресение и наводнение, от гледна точка на задължителност и на държавна гаранция:

Видове значими по-отдавнашни и наскоро създадени катастрофични пулове

ACIP - Algerian Catastrophe Insurance Pool (Алжир); CCR - Caisse Centrale de Reassurance (Франция); CCS - Consorcio de compensacion de Seguros (Испания);

CEA - California Earthquake Authority (САЩ); Elementar - Elementarskadepool (Швейцария); EQC - Earthquake Commission (Нова Зеландия); FHCF - Florida Hurricane Catastrophe Fund (САЩ); JER - Japan Earthquake Reinsurance Co (Япония); MAIPARK - PT. Asuransi MAIPARK (Индонезия); Naturskade - Norsk Naturskedepool (Норвегия); RCIS - Romanian Catastrophe Insurance Scheme (Румъния); SCR - Societe Centrale de Reassurance (Мароко); TCIP - Turkish Catastrophe Insurance Pool (Турция); TREIF - Taiwan Residential Earthquake Insurance Fund (Тайван).

Има и други важни различия в правителствените катастрофични схеми, макар да е спорно дали тези различия са толкова значими, колкото са те между двата основни варианта, посочени по-горе. Например:

- някои купуват презастраховане, за да приватизират риска (ACIP в Алжир), други - не (CCR във Франция);

- някои осигуряват покритие за обикновени застрахователни събития (TREIF в Тайван), други покриват рискове, за които пазарът не предлага покритие (TRIA/TREIA в САЩ);

- някои се управляват от частни компании (TCIP), други - от самата държава (JER в Япония);

- някои не са гарантирани от държавата по никакъв начин (MAIPARK в Индонезия), други са изцяло на собствена издръжка (CCR във Франция).

(Продължава на стр. 21)